And ר"ג said: - להו קרי להו דלתרי נמי בית דין קרי להו דלתרי נמים דלתרי נמים ליד said: - יבי"ד ליד בפני שנים דלתרי נמי בי"ד.

OVERVIEW

Our משנה stated that originally (before תקנת ר"ג הזקן) one would be able to be מבטל the מבטל in the presence of a בית דין . It was not necessary to be גט the מבטל the מבטל the מבטל מחלוקת בי"ד. It was not necessary to be מחלוקת בי"ד and מחלוקת מחלוקת מחלוקת בי"ד whether this בי"ד must consist of three people, or that two people are also sufficient. It would seem that since the משנה states clearly that it was performed בי"ד and a בפני בי"ד consists of three people, that there should be no dispute. All should agree that it must be בפני שלשה. Why does ר"נ בפני בי"ד בפני בי"ד contrary to what the בפני בי"ד?

מוספות anticipates a possible solution (to the question stated in the 'overview'):

- אין לומר דרב נחמן לטעמיה דאמר בפרק קמא דסנהדרין (דף הּ,בּ) משמיה דשמואל We cannot say that ר"ב follows his own opinion, where he stated in the first מסכת סנהדרין, that –

שנים שדנו דיניהם דין -

Two people who judged a case, **their verdict is** a valid **judgment.** That is why בדיעבד maintains here that two are considered a ב"ב, since בי"ד two people who tried a case and issued a verdict, we accept their verdict as if it was issued by a regular בי"ד of three. The משנה, when it states בי"ד may be referring to a בי"ד of two.

תוספות rejects this reasoning:

דהא רבא לית ליה התם (דף ג,א) דשמואל -

For אבים disagrees there with שמואל that דיניהם דין but rather אביש, but rather רבא, but rather אבי"ד are required for a דיינם are required for a די"ד.

רבא אית ליה הכא כרב נחמן דאמר בפני שנים And perforce you must say that רבא agrees here with ר"ב who says you may be גט the גט in the presence of only two people.

תוספות will now explain why רבא must agree with ב"ו –

- דהא פליגי רבי יוחנן וריש לקיש בסמוך בפלוגתא דרב נחמן ורב ששת there is a dispute between ר"ל and 1 which is

¹ דף לג,א החפנת מרט. They are arguing why ר"י. stopped the ר"י. ביטול בפני בי"ד who maintains that it is because תקנת who maintains מפני תקנות עגונות follows the opinion of מפני שנים that בפני שנים; while ר"ל who maintains מפני תקנות עגונות נעונות נייש בארא בפני שלשה עגונות עגונות נייש בארא ביטול בפני שלשה ארר"ש.

1

the same dispute that is between בפני and ה"ב, namely whether בפני can be בפני or it must be בפני שלשה

רבא פסיק בריש החולץ (יבמות דף לו,א) בכולי ש"ס כרב יוחנן לגבי דריש לקיש - אחולץ (יבמות דף לו,א) בכולי ש"ס that in the entire ש"ס we follow the opinion of ר"ל when he opposes ר"ל

לבר מתלת -

Except in three disputes where we follow the opinion of 2 ''¬ -

ורבי יוחנן קאי כרב נחמן -

And ר"י follows the opinion of ר"ב that two are sufficient for רבא. ביטול הגט must therefore also agree that two are sufficient (since רבא always follows the opinion of ר"י). However שנים שדנו אין דיניהם דין Therefore we cannot say that the reason that שנים שדנו דיניהם דין is because we maintain that דיניהם דין.

תוספות will bring a more direct proof that we cannot connect the תוספות with the ידי of שנים שדנו דיניהם דין of שנים שדנו דיניהם דין of שנים שדנו דיניהם.

ריש אמר בירושלמי דסנהדרין רבי יוחנן וריש לקיש דאמרי תרווייהו - And furthermore in the מסכת סנהדרין on מסכת סנהדרין and מסכת it says that both ר"י and ר"ל

שנים שדנו אין דיניהם דין -

Two people **who judged, their verdict is not valid.** We see from this ירושלמי that י"ר himself maintains דיניהם דין אין דיניהם שנים. Nevertheless he maintains that ביטול בפני like "ר"נ.

חוספות offers an additional proof that ר"י maintains that a בי"ד consists of three:

רבהחולץ (שם דף מו,ב) נמי אמר רבי יוחנן גר צריך שלשה משפט כתיב ביה - And in ר"י, said that conversion requires three people to officiate, that the גירות be valid. The reason is because the word משפט is written by conversion. Just as a usual משפט or court case requires three, so too does conversion require three. We can infer from this that by every בי"ד that requires a ר"ז, three are required. The question remains why does (ג'"ד and especially) ביטול בפני בי"ד two are sufficient, when the משנה states clearly 'בי"ד!

מוספות answers:

ועל כרחך צריך לומר אף על גב דתרי אין דיניהם דין -

And perforce one must say that even though the judgment of two is not valid, nevertheless -

² Needless to say this is not one of those three הלכות.

כיון דפרוזבול סגי בתרי קרי להו בית דין -

Since to enact a פרוזבול two are sufficient they can be called a 3 כרייד. When the משנה said בפני בי"ד it may mean two as well.

תוספות asks a question:

ואם תאמר בפרק זה בורר (סנהדרין ל,א) דפריך גבי אודיתא -

And if you will say; that in פרק זה בורר where the גמרא asks concerning a writ of admission. [Only] two people signed on the note wherein it was stated that one party made a specific admission to his litigant⁴. If the term בית דין is mentioned in the writ, we assume that it was enacted by three people and one was not able to sign. The ממרא challenges this. The fact that it said בי"ד' in the אודיתא is not sufficient to prove that it was prepared by three people, for –

דילמא בית דין חצוף כדשמואל דאמר שנים שדנו כולי -

Perhaps it was a brazen שמואל as שמואל maintains for שמואל said that two who judged, etc. their verdict is valid. Perhaps here too, even though it said 'בי"ד' in there were really only two people, nevertheless they wrote בי"ד' since they may agree with שמואל that two are also a בי"ד. However in reality there were no three people. The אודיתא should not be valid. This concludes the quote from the אודיתא.

חוספות now proceeds with his question:

בלא שמואל נמי איכא למיפרך -

Without agreeing with שמואל that שנים שדנו דיניהם, we can also question the assumption that since it said 'בי"ד' in the אודיתא that proves that there were three דייינים present -

דהא רבי יוחנן ורבא לית להו דשמואל וקא סברי דלתרי בית דין קרי להו - For שנים שדנו אין דיניהם they maintain that שמואל they maintain that אין דיניהם, and nevertheless they maintain that two may also be called a דין, as is the case concerning ביטול הגט בפני בי"ד where both רבא agree that two are sufficient, because they are (somewhat) considered a בי"ד. The אסנהדרין וו גמרא בי"ד could have asked that how can we rely on the words בי"ד that is written in the אודיתא, we see that ר"י agree that sometimes two are called a "בי"ד.

³ This is (seemingly) the explanation the גמרא gives. See 'Thinking it over' # 1.

⁴ When one admits something in the presence of two witnesses it does not give them the right to put it in writing. However when someone admits in the presence of three it is considered as if he made them a בי"ד and they may put it in writing and sign it. When a "בי"ב issues any writ it is signed by the three דיינים. If for whatever reason one of the בי"ד cannot sign, בי"ד writes that we were three דיינים sitting in judgment and one is missing. This is considered a valid writ. In the case being discussed this phrase did not appear.

⁵ See 'Thinking it over # 2.

וכי האי גוונא פריך גבי קיום שטרות בפרק ב' דכתובות (דף כב,א) -

And the אמרא גמרא asks in a similar fashion concerning the authentication of notes in the second קיום מסכת כתובות מסכת כתובות ודיינים requires three קיום שטרות מסכת כתובות involved, it is a proper קיום provided that it states that it was performed in a בי"ד. The קיום asks the same question as the סנהדרין וו גמרא perhaps it was a בי"ד חצוף in accordance with s'סנהדרין וו גמרא is asking that the אמרא did not need to ask the question only according to שמואל; the same question can be asked according to שמואל as mentioned previously.

מוספות answers:

ויש לומר דהתם כיון דבעינן שלשה באודיתא ובקיום שטרות -

And one can say; that over there (by אודיתא וקיום שטרות), since there is a requirement to have a בי"ד of three דיינים both by the אודיתא and by דיינים of three בי"ד אין שייך לגבי ההוא מילתא לקרות לתרי בית דין -

משום הכי קאמר דלמא לא בעי התם ג' כדשמואל -

Therefore the אטרות גמרא there says perhaps the two who signed the שטרות thought that three are not required even for קיום ואודיתא because of שמואל, who maintains that two is a valid בי"ד in all instances. Therefore these two thought that even though אודיתא וקיום שטרות require a בי"ד, nevertheless the two are a בי"ד. Therefore we cannot depend on the fact that the term 'בי"ד' is inserted; because perhaps the people who inserted the term 'בי"ד' agree with שמואל however in truth one cannot validate such a דינים סשטר אודיתא, since there were no three דינים.

חוספות poses a different question:

- ואם תאמר ומאי נפקא מינה השתא בפלוגתא דרב נחמן ורב ששת בפני כמה מבטלו And if you will say; of what import is it now concerning the dispute between ר"ב and ר"ם in the presence of how many can he nullify the גט. It is seemingly irrelevant (even) in the days of ר"נ ור"ש –

- הא תיקן רבן גמליאל שלא יהו עושין כן

For ר"ג had already **instituted** prior to ר"ג ור"ש **that** people **should not do** so; to be מבטל בפני בי"ד. What is the relevance of the dispute between ר"ג ור"ש?

responds:

- ואומר רבינו יצחק דנפקא מינה לרבי דאמר לקמן אם ביטלו מבוטל

And the ר"י says there is a difference whether we follow the opinion of ר"נ or "סר"ס, according to רבי who maintains later in our אמרא that if one was that if one was a דין is that the גמרא is nullified. Despite that he transgressed the חקנה of Γ

ופסק לקמן רב נחמן כוותיה -

And ר"ב ruled further in our 8 גמרא in accordance with ביטלו that ביטלו ביטלו מבוטל. Therefore it is very relevant to know, in front of how many people the ביטול must take place, in order that it be a valid (בדיעבד).

It seems that there were three stages in ביטול הגט. There is the דין מדאורייתא where seemingly one may be גט a even שלא בפני משלא and 9 שלא בפני האשה השליח. This was the first stage.

The final stage was the בפני האשה ר"ג הזקן חל"ג הוץ הי"ד that there be no תקנה, conly תקנה, only והשליח. There are two opinions as to the reason for this תקנה, depending whether we follow the view of ר"נ. If we maintain that the בפני בי"ד was ביטול בפני בי"ד, the concern was that there will not be sufficient publicity and the woman may remarry and her children will be ממזרים (identical to the reason for the original תקנת ביטול בפני בי"ד that ר"ש ביטול בפני בי"ד requires three people, then there is no חשש ממזרות for by three there is a sufficient קול The reason for תקנת ר"ג. The reason for און און הזקן הבטל by just gathering three people and make a בי"ד. He must pursue either the שליח or the אשה and be אשה and be בפניהם the שליח or the אשה and be אשה the שליח בפניהם דו מבטל און מבטל שליח שליח הוא אשה און מבטל שליח בפניהם בעידה בעידה בעידה און מבטל און מב

.

⁶ דף לג_יא.

⁷ See 'Thinking it over # 3.

 $^{^{8}}$ דף לג $_{ extsf{L}}$ בסופו.

⁹ It is questionable if he may be גט by himself or others have to hear him. In any event it need not be a מהרש"א הארוך וכו' See מהרש"א.

תוספות continues to explain that even though רבי does not take into consideration בדיעבד the חקנה of מחקנה and maintains בטלו מבוטל, nevertheless concerning the first חקנת חכמים that השליח והאשה invalidates the ביטול שלא בפני השליח והאשה invalidates the ביטול even בדיעבד בי"ד:

רבי אחד ביטלו בפני ב' לרב ששת או בפני אחד אפילו לרב נחמן דאינו מבוטל - אווו מודה רבי דאם ביטלו בפני ב' לרב ששת או בפני אחד אפילו לרב נחמן דאינו מבוטל - will admit that if he was גט in the presence of two people according to ר"ש or in the presence of one person even according to ביטל; either way רבי will admit that the גע is not מבוטל. Even though we do not take the חקנה of ר"ג into consideration בדיעבד if there was a ביטלו מבוטל if there was a ביטלו מבוטל if there was no ביטלו מבוטל for this uproots the original תקנת חכמים. The reason why it is not בי"ד in these instances, is –

דאפילו קודם תקנת רבן גמליאל לא היה מבוטל -

For even before the הקנה of גר"ג; when a ביטול בפני בי"ד was permitted, even though it was not בפני השליח, nevertheless the גט would not be (if there were less than two or three people according to מבוטל respectively), even according to רבי און, who disregards the ביטלו מבוטל און, and says ביטלו מבוטל בדיעבד השלים, who disregards the הקנה האינה און, and says ביטול מבוטל בדיעבד there is no הוספות goes on to explain.

- דדוקא בפני ג' לרב ששת מבוטל דליכא חשש ממזרות - Triph בפני ג' לרב ששת מבוטל

For only in the presence of three will רבי maintain according to דיש that the ממזרות for there is no concern of ממזרות -

אבל בפני שנים דאיכא למיחש לממזרות לא -

Howevern if the ביטול took place in the presence of only two (which is not a בי"ד, where there is not sufficient publicity, so there is a concern of (which is the reason for the original ממזרות that a ביטול שלא בפני

_

 $^{^{10}}$ The insertion of the word 'אפילו' – 'even', by ה"ט will become clear further in this תוספות. See footnote # 12.

¹¹ When we are בפני שלשה the מבטל even though it was not בפני האשה והשליח, nevertheless we are assured that the woman will find out about the ביטול and she will not remarry (which would have resulted that the new children are ממזרים). There is sufficient publicity in a ביטול בפני שלשה, that there is no concern of ממזרות. There is only the תקנת עגונות that the opinion of רבי that the חקנת עגונות is not sufficient reason to annul the ביטול בדיעבד. Since מן התורה ביטול בדיעבד.

האשה והשליח take place רבי , then רבי agrees that the ביטול will **not** be valid according to "ר. The concern here is sufficient to warrant that we do not validate the ביטול. The original תק"ח holds up even בדיעבד.

תוספות anticipates a difficulty:

רב נחמן אף על גב דבפני שנים איכא למיחש לממזרות כדאמרינן בסמוך בסמוך ביטול And according to ר"ב even though that when the ביטול takes place in the presence of two there is a concern of ממזרות, as the גמרא will shortly state¹² (for there is not sufficient publicity to assure us that the woman will be aware of the ביטול before she remarries), nevertheless ר"ב maintains that even though there is a שמזרות by a ביטול בפני שנים ב it will still be a valid ביטול בפני שנים. Why therefore should not a ביטול בפחת משנים also suffice? ביטול בפני בי"ד של שנים בדיעבד that there is a ביטול בפני בי"ד של שנים בדיעבד We do not take into consideration ביטול that there is a העול ממזרות בפחת משנים was ביטול be avaid העול העול העול העול העול העול העול בפני שנים ti should be a valid העול העול העול העול העול העול בפני שנים ביטול בפני שנים which the first ביטול בפני משנים צול בפני שנים ביטול בפני שנים צול בפות משנים צול אינים ביטול בפני שנים אינים ביטול בפני שנים ביטול בפני שנים ביטול בפות משנים אינים ביטול בפני שנים ביטול בפני שנים אינים ביטול בפות משנים ביטול בפני שנים ביטול בפני שנים ביטול בפות משנים אינים אינים ביטול בפני שנים ביטול בפני שנים ביטול בפני שנים אינים אינים אינים ביטול בפני שנים ווער ביטול בפני שנים אינים אינים אינים ביטול בפני שנים צול בפני שנים ביטול בפות משנים אינים אינים אינים ביטול בפני שנים אינים בפני שנים ביטול בפני שנים ביטול בפני שנים ביטול בפני שנים אינים ביטול בפני שנים ביטול בפני ביטול בפני שנים ביטול בפני שנים ביטול בפני שנים ביטול בפני ביטול בפני ביטול בפני שנים ביטול בפני שנים אינים ביטול בפני שנים אינים ביטול בפני שנים ביטול בפנים ביטול ביטו

תוספות responds:

מכל מקום בפחות משנים דאיכא למיחש טפי אינו מבוטל -

Nevertheless when the ביטול takes place in the presence of less that two people that there is an even greater concern for שנים than a ביטול בפני than a שנים, which definitely has more publicity than a ציטול בפחות משנים; then there is no valid ביטול. There is a much greater probability that the woman will not hear of the ביטול if it was בפוי שנים that if it was בפוי שנים.

ובהא אפילו רבי מודה דאמרינן מה כח בית דין יפה:

And it this case even רבי admits that we say we cannot override the תקנה of תקנה; for if we will override the תקנה of the חכמים בדיעבד then – of what value is the power of בי"ד, if they cannot execute their תקנות. In a case where overriding the בי"ד of תקנה will probably bring to dire consequences רבי admits that we do not override the תקנה even בדיעבד.

SUMMARY

The reason ר"ג maintains ביטול בפני בי"ד of two is sufficient is not because he

 $^{^{12}}$ לג,א "ר" ור"נ, The reason why מבטל מבטל מבטל בפני בי"ד מבטרל בפני בי"ד, is because it was done in the presence of two. That is insufficient publicity to prevent the woman from remarrying.

¹³ This question clarifies why תוספות previously said אפילו לר"ג'. See footnote # 10.

maintains רבא דיניהם שדנו שדנו שדנו יוחנן both agree with רבא דיניהם דין concerning שנים both agree with שנים ביטלו בפני שנים שדנו אין דיניהם דין של שנים. The reason שנים maintains ביטול בפני שנים is sufficient is because by a פרוזבול two are also considered a בי"ד.

Even if we maintain that by a פרוזבול and ביטול הגט two are considered a בי"ד, this would not lead us to conclude mistakenly that by אודיתא וקיום שטרות two are sufficient. However if we maintain שנים שדנו דיניהם דין, then we may mistakenly conclude that by אודיתא וקיום שטרות two are sufficient.

ער"ג will maintain בטלו מבוטל only if it was in a בי"ד of two (according to רב"ט or in a בי"ד of three (according to ר"ש). Less than that, it will not be a ביטול even בי"ד. The תקנה that a בי"ד was necessary was based on very serious concern of ממזרות. Such a תקנה is not to be trifled with.

THINKING IT OVER

- 1. תוספות is searching for an explanation why הוספות maintains ביטול בפני שנים is a ביטול בפני שנים. The answer that תוספות ultimately gives is (seemingly) the same answer the גמרא gives (namely פרוזבול 14). Why was not תוספות satisfied with this answer originally?
- 2. Can we connect תוספות question¹⁵ with what תוספות taught us previously in this תוספות?
- 3. Did not תוספות realize in the question that רבי maintains בטלו מבוטל, so there will be a נפק"מ between ר"נ ור"ש according to רבי?

-

¹⁴ See Footnote # 3.

¹⁵ See Footnote # 5.

¹⁶ See footnote # 7.